Сельская і лясная гаспадарка 1927 № 2. с. 100-101

ХРОНІКА.

Справа сялянскае рахунковасьці ў Бел. Нав.-Дасьл. Інст. імя Леніна.

Навукова-дасьледчы інстытут з першага-ж году свайго існаваньня, па прыкладу іншых дзяржаў, паклаў у аснову свае працы па вывучэньні экономікі і організацыі сялянскае гаспадаркі рахунковасьць. Мэтадам рахунковасьці, і толькі ім, мажліва дасканальна, дакладна і поўна вывучыць організацыйную структуру сялянскае гаспадаркі, без разуменьня якое цяжка з пэўнасьцю і без памылак ісьці да перабудовы сельскае гаспадаркі ў новых формах.

Першы год павінен даць матэрыялы па 72-х гаспадарках. Такі лік, бязумоўна, ня можа выказаць усіх больш-менш характэрных асаблівасьцяй у організацыйнай структуры сялянскае гаспадаркі БССР, але недахоп сродкаў ня даў мажлівасьці разгарнуць справу больш шырока з першага году.

Рахунковасьць гэтага (1927—28) году, згодна з мэтаю, павінна хоць і невялікім лікам гаспадарак характарызаваць організацыйныя формы ў розных, географічна распаложаных, вытворчых тыпах, у залежнасьці ад велічыні сельска-гаспадарчых прадпрыемств і адлегласьці іх ад рынку.

Дзеля выкананьня пастаўленай мэты Аддзелам эканомікі інстытуту распрацована і ажыцяўляецца пры закладцы рахунковасьці наступная схэма.

У шасьці сельска-гаспадарчых раёнах БССР*) абіраецца па аднаму адміністрацыйнаму раёну.

Выбар адміністрацыйнага раёну залежыць, галоўным чынам, ад прысутнасьці на месцы асобы, якая-б магла і была згодна кіраваць і назіраць за запісамі ў сялянскіх гаспадарках.

Зараз запісы закладзены ў наступных раёнах: Ушачскі Полацкае акругі, Горацкі Аршанскае акругі, Смалявічы Менскае акругі, Бялыніцкі і Кармянскі Магілеўскае акругі і Горвальскі Рэчыцкае.

У межах адміністрацыйнага раёну абіраецца два паселішчы, у тых формах землякарыстаньня, якія больш распаўсюджаны ў раёне, адно паселішча бліжэй да рынку, а другое дальш. Калі прыходзіцца гаспадаркі выбіраць у хутарскай форме землякарыстаньня, дык, замест паселішча, бяруцца хутары ў радзіусе ня больш 2-х вёрст. У кожным такім гнязьдзе абіраюцца шэсьць гаспадарак, па дзьве з рознай велічынёй сельска-гаспадарчых прадпрыемств, па зямельнай плошчы і па асноўных капіталах.

Такім чынам, схэма закладкі рахунковасьці ў сялянскіх гаспадарках 1927—28 году, калі яе прадставіць наглядна, будзе мець такі выгляд:

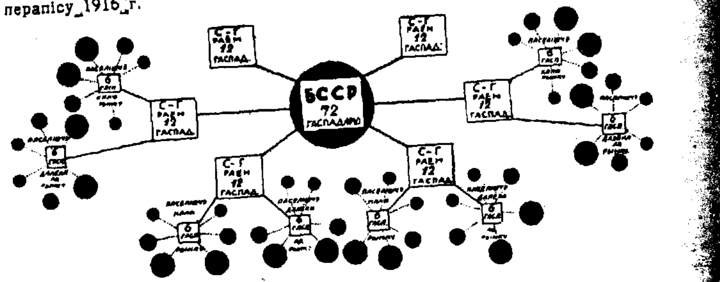

*) Згодна дакладу А. А. Смоліча на Пленуме дасьледчых устаноў I—1927 г. па матар'ялах перапісу 1916 г.

Уся праца на месцы вядзецца праз аграномаў, людзей з аднаго боку больш знаёмых з організацыяй сялянскае гаспадаркі, і з другога боку найбольш зацікаўленых у вывучэньні організацыйных структур гаспадарак, для свае штодзённай працы.

Сялянскія гаспадаркі абіраюцца, бязумоўна, толькі тыя, гаспадары якіх даюць згоду весткі па гаспадарцы даць найбольш дакладныя і запісаць усе зьявішчы ў гаспадарцы па формах, прапануемых інстытутам.

Самыя формы запісаў прыстасованы к таму, каб магчыма было на атрыманых матэрыялах зрабіць дэталёвы аналіз гаспадаркі, як па розных пэрыодах году, так і па дробных частках, складаючых сельска-гаспадарчае прадпрыемства (асобных культурах, розных відаў жывёлы).

Акрамя 72-х гаспадарак, якія вызначаны плянава, па просьбе сялян непасрэдна і праз аграномаў, запісы закладзены яшчэ ў 9-ці гаспадарках зьверх пляну.

У далейшым мяркуецца, што рахунковасьць у сялянскіх гаспадарках будзе пашырацца ў двух напрамках.

З аднаго боку, будзе пашырацца лік сялян дабравольных корэспандэнтаў, якія будуць весьці запісы па формах інстытуту, перасылаць іх у інстытут для распрацоўкі і скарыстаньня плянуючымі ўстановамі, а замест іх інстытутам будуць адсылацца селяніну вынікі аналізу, якія паслужаць яму падставай для організацыі свае гаспадаркі. Правадыром гэтае справы ў сялянскую масу павінен зьявіцца агроном, як кіраўнік на месцы і пасрэднік між інстытутам і селянінам.

З другога боку, пакуль значна не пашырыцца такая сетка дабравольных корэспандэнтаў, якая павінна даць матэрыялы для ўсебаковага вывучэньня сялянскае гаспадаркі БССР, інстытуту прыдзецца, для вывучэньня больш дробных сельска-гаспадарчых раёнаў і ўплыву іншых умоў (формы землякарыстаньня, глебы і г. д.), на організацыйны ўклад сялянскае гаспадаркі значна пашырыць сетку селянскае рахунковасьці.

Для назіраньня за дынамікай с.-г. прадпрыемств прыдзецца зрабіць так, каб запісы ў гаспадарках вяліся не адзін год, а непарываючыся з году ў год.

Спэцыяліст аддзелу эканомікі **Плятнер**.

Сучасны стан і напрамак далейшай працы Менскай Балотнай Дасьледчай Станцыі.

У 1927 годзе ў становішчы Балотнай Станцыі зроблена кардынальная зьмена, а іменна: яна перададзена з усімі сваімі ўстройствамі з Наркамзему ў Беларускі Навукова-Дасьледчы Інстытут Сельскае і Ляснае Гаспадаркі імя *У. І. Леніна* пры СНК БССР.

Раней Наркамзем разглядаў сваю Балотную станцыю, як вузкараённую функцыянальную ўстанову, створаную дзеля вырашэньня пэўных тэхнічных і эканамічных пытаньняў у галіне культуры тарфяных глеб. У адпаведнасьці з сьцісласьцю заданьняў сталі і вотпуск сродкаў, якія былі заўсёды на Балотнай станцы ў мінімуме, як і невялікі штат навуковых працаўнікоў. З передачай Балотнай станцы Дасьледчаму Інстытуту было на ўвазе палепшыць яе становішча, як у бюджэтных, гэтак і ў програмных адносінах.

На падставе таго, што факт перадачы ўжо адбыўся, было-б карысным для далейшага росту ўстановы вызначыць магчыма дасканала функцыі і напрамак работы ў будучыне, улічваючы дасягненьні мінулых гадоў, сучаснае становішча станцыі і плян разгортваньня ўсяго Навукова-Дасьледчага Інстытуту.

Менская Балотная Станцыя—адзіная на Беларусі дасьледчая ўстанова, якая засталася яшчэ ад даваеннага часу. Адчыненая б. Менскім губ. земствам у 1912 годзе, станцыя да пачатку вайны не пасьпела яшчэ закончыць усе жыцьцёва-неабходныя організацыйныя і будаўнічыя работы, тым болей, што выбар першага дасьледчага поля ў м. Лахва, б. Мазырскага павету, быў няўдалы. З пачатку вайны крэдыты на будаўніцтва былі скарочаны і Балотная станцыя засталася, праўда, з добрым вэгэтацыйным павільёнам і Хэмічнай Лябораторыяй, але з адным толькі дасьледчым вучасткам, памерам каля 6 дзесянін, на Камароўскім балоце пад горадам Менскам. У зьвязку-ж з ваеннымі падзеямі, плян організацыі вялікага цэнтральнага балотнага дасьледчага поля на беларускім Палесьсі ня быў ажыцьцяўлён. Аднак, ня гледзячы на няспрыяючыя знадворныя ўмовы, Балотнай станцыяй шмат было зроблена ў гэты пэрыод яе існаваньня: выдавалася з 1912 па 1916 гад часопісь „Болотоведение", якая аб'яднала ідэёва ўсіх дзеячоў па культуртэхніцы. У гэтай часопісі былі зьмешчаны шматлікія орыгінальныя артыкулы. На старонках часопісі концэнтраваліся матэрыялы па балотазнаўству з усёй краіны, і пераважна з Беларусі. Тут было апублікавана таксама ўсё тое, што пасьпела даць сама Балотная станцыя за кароткі пэрыод свайго існаваньня.

З 1916 году наступіў пэрыод, калі нормальная навуковая работа ў Беларусі была немагчыма. Гэты пэрыод цягнуўся аж да 1921 году. І, ня гледзячы на тое, Балотная станцыя за гэты прамежак часу аднак не загінула. Жыцьцё балотнае гаспадаркі ўвесь час падтрымлівалася.